

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: - біолого-технологічний

Кафедра: Технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

До захисту
Допускається
Завідувачка кафедрою
Технології виробництва і переробки
продукції тваринництва та кінології
_____ **Олександр КИСЕЛЬОВ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за магістерським рівнем вищої освіти

На тему: «Перспективний план племінної роботи з собаками породи чихуахуа у розпліднику «Los Ojos Grandes» Кінологічної Спільки України»

Виконала : _____ **Наталія НАЗАРЕНКО**

Група: _____ **ЗКінол. 2301М**

Керівник: _____ **Ірина ЛЕВЧЕНКО**

Суми- 2025

АНОТАЦІЯ

Назаренко Н., Тема дипломної роботи: «Перспективний план племінної роботи з собаками породи чихуахуа у розпліднику «Los Ojos Grandes» Кінологічної Спільки України» ОП «Кінологія» за спеціальністю 204 — Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», Сумський національний аграрний університет, м. Суми, 2024 р.

В останні роки в усьому світі бурхливо розвивається декоративне собаківництво. І це зрозуміло, адже собаки декоративних порід різко відрізняються від собак інших порід за зовнішнім виглядом, характером, вони дуже зручні для утримання в міських умовах, надзвичайно прихисті і віддані своєму господареві, добре задовольняють естетичним потребам людини.

В кваліфікаційній роботі зроблено аналіз поголів'я собак породи чихуахуа, яке знаходиться в розпліднику, відмічається, що воно збільшується. Псів за період дослідження збільшилось на 2 голови, що складало 35% всього поголів'я.

Кількість сук також мала тенденцію кількісно збільшуватися, що у відсотковому показнику також склала 50 %. Найбільш розповсюджені чихуахуа з довгим типом шерсті (64,0%) порівняно до короткошерстих (36,0%) собак цієї породи. Більшою популярністю серед власників собак користуються чихуахуа рябого або плямистого двоколірного забарвлення в різних комбінаціях (36,1%), на другому та третьому місці за привабливістю собаки шоколадного окрасу (14,8%) та триколон (13,4%). В розпліднику було не виявлено ніяких значущих вад згідно екстер'єрних показників.

За результатами середньоарифметичних показників промірів та індексів тілобудови собак чихуахуа короткошерстого та довгошерстого типу шерсті майже не відрізнялися один від одного, та за оцінкою екстер'єру відповідають стандарту породи.

Ключові слова: породи собак, короткошерсті, довгошерсті, індекс тілобудови, розплідник, стандарт породи

ANOTATION

Nazarenko N., Thesis topic: "Perspective plan of breeding work with dogs of the Chihuahua breed in the kennel "Los Ojos Grandes" of the Kennel Club of Ukraine" OP "Kinology" in the specialty 204 — Technology of production and processing of animal husbandry products, Sumy National Agrarian University, . Sumy, 2024.

In recent years, decorative dog breeding has been rapidly developing all over the world. And this is understandable, because dogs of decorative breeds differ sharply from dogs of other breeds in terms of appearance and character, they are very convenient to keep in urban conditions, extremely affectionate and devoted to their owner, well satisfy the aesthetic needs of a person.

In the qualifying work, an analysis of the population of dogs of the Chihuahua breed, which is in the kennel, is made, it is noted that it is increasing. During the research period, the number of dogs increased by 2 heads, which was 35% of the total population. The number of bitches also had a tendency to increase quantitatively, which also amounted to 50% as a percentage. Chihuahuas with a long coat type (64.0%) compared to short-haired (36.0%) dogs of this breed are most common. More popular among dog owners are mottled or spotted two-color Chihuahuas in various combinations (36.1%), chocolate-colored dogs (14.8%) and tricolor (13.4%) are the second and third most popular dogs. No significant defects were found in the kennel according to exterior indicators.

According to the results of the average arithmetic indicators of the measurements and indices of the physique of Chihuahua dogs of the short-haired and long-haired type, the hairs did not differ from each other, and according to the evaluation of the exterior, they correspond to the standard of the breed.

Keywords: dog breeds, short-haired, long-haired, body index, kennel, breed standard

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

FCI – Міжнародна Кінологічна Федерація

ЕОМ – електронно-обчислювальна машина

вл. – власник

зав. – заводчик

ВХ – висота в холці

ВК – висота у крижах

КДТ – коса довжина тулуба

ОГ – обхват грудей

ГГ – глибина грудей

ШГ – ширина грудей

ДГ – довжина голови

ШЛ – ширина лоба

ДМ – довжина морди

ОП – обхват п'ястка

М – середня арифметична величина

m – похибка середньої арифметичної величини

Cv – коефіцієнт варіації

η^2_x – однофакторний дисперсійний аналіз

P – критерій вірогідності

L – ген короткої шерсті

ВОВ – кращий представник породи

CH UA – чемпіон України

INT. CH – інтерчемпіон

MULT.CH. – мультичемпіон

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	
ANOTATION.....	
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	
ЗМІСТ.....	
ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1.ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	
1.1. Історичні передумови породи чихуахуа	
1.2. Особливості та основні якості породи в цілому	
1.3. Нинішній стан породи чихуахуа в Україні.	
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, УМОВИ ТА МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ.....	
2.1. Місце та об'єкт досліджень.....	
2.2. Методика виконання роботи.....	
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	
3.1. Поголів'я піддослідних собак породи чихуахуа	
3.1.1. Характеристика сук розплідника	
3.1.2. Характеристика псів-плідників розплідника	
3.2. Основні ознаки селекції собак розплідника Los Ojos Grandes	
3.3. Оцінка поголів'я собак розплідника	
3.4. Екстер'єрна оцінка собак чихуахуа розплідника LOS OJOS GRANDES	
3.5. Оцінка псів плідників розплідника	
3.6. Вплив окремих морфо-фізіологічних ознак на породну значущість собак чихуахуа	
ВИСНОВКИ.....	
ПРОПОЗИЦІЇ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	

ВСТУП

Завжди і скрізь - під час війни і в мирний час, в багатстві і бідності, в мистецтві, полюванні, спорті, наукових дослідженнях - собака супроводжує людину. Не випадково англійський філософ, бажаючи віддати їм належне за таку постійність, назвав собак «почесними людськими істотами».

Великий спектр порід і різновидів собак дозволяють численним любителям-собаківникам вибрати собаку по душі. В даний час в світі налічується понад 400 різних порід собак. В останні роки в усьому світі бурхливо розвивається декоративне собаківництво. І це зрозуміло, адже собаки декоративних порід різко відрізняються від собак інших порід за зовнішнім виглядом, характером, вони дуже зручні для утримання в міських умовах, надзвичайно прихилисті і віддані своєму господареві, добре задовольняють естетичним потребам людини. Завдяки цим своїм якостям вони користуються все більшою і більшою популярністю серед численних любителів тварин [18,22,23].

Одною з таких порід собак є чихуахуа. Ця порода фактично увірвалася в шоу-бізнес. Дуже багато зірок естради з'являються перед об'єктивами камер з цією мініатюрною собачкою. Окрім зірок, власниками цієї породи є багато політиків і олігархів. Саме з цього почався пік популярності чихуахуа.

Цікавість до породи підтримується за маленький, дуже зручний її розмір, тому що саме чихуахуа визнана і вважається найменшою породою собак у світі. Ви не відмовите собі у довгоочікуваній подорожі у відпустку через те, що нема з ким залишити собаку – Ви завжди зможете взяти його з собою! Чихуахуа дозволяють провозити в салонах літака, а також проживати з ними в більшості готелів.[23]

Також чихуахуа – найцікавіша порода собак. В неї найбільше коливання в стандарті за вагою, що обумовлює наявність представників різних типів в одній породі, відповідно Ви зможете вибрати саме таку собачку, про яку мрієте.

Добре відомо, що навіть будучи найменшим собакою у світі, чихуахуа дуже сильна особистість. Як і у всіх карликових порід, призначення чихуахуа полягає в тому, щоб бути товаришем та другом своєму господареві. Мабуть, для опису

його характеру підійдуть такі слова: відданий, хоробрий, зухвалий. Саме чихуахуа, незважаючи на приналежність до мініатюрних собак, володіє аж ніяк не мініатюрними якостями – як то відданістю та готовністю безмежно допомагати людям. Цей крихітний песик негайно кине́ться на захист свого будинку і сім'ї. Звичайно, така бравада не замінить гори м'язів справжнього сторожа, але навряд чи якийсь собака може зрівнятися з чихуахуа у палкості та відданості його гарячого серця [28, 26].

На сьогоднішній день порода знаходиться на вершині популярності. Це і добре і погано одночасно, як у медалі, у якої, як відомо, дві сторони: з одного боку - мода дає поштовх до все більшої появи в Україні високопородних імпортованих собак. Звідси - гарні в'язки і, відповідно, отримання красивих породних цуценят. Але з іншого боку – через підвищений попит відбувається не стільки якісне, скільки – кількісне зростання поголів'я. На жаль, розведенням чихуахуа займаються не лише досвідчені заводчики та щирі любителі цієї породи, але також звичайні «бізнесмени від собаківництва», життєве кредо яких: «Не заради породи - а заради наживи...». У результаті їхнього непрофесійного підходу до розведення, з'являється велика кількість цуценят чихуахуа низької якості та сумнівного походження. З урахуванням комерціалізації цієї породи питання якісного розведення, а саме вивчення сучасного стану справ в Україні, визначає актуальність даної роботи.[20]

Метою випускної роботи є оцінка поголів'я собак породи чихуахуа в розпліднику «Los Ojos Grandes» Кінологічної Спілки України»

При проведенні досліджень були поставлені наступні задачі:

- оцінити структуру представників розплідника чихуахуа в розпліднику;
- провести аналіз екстер'єрних показників поголів'я довгошерстих та короткошерстих чихуахуа;
- проаналізувати генеалогічну структуру поголів'я;
- оцінити псів-плідників за якістю нащадків;
- вивчити вплив окремих фізіологічних та морфологічних ознак чихуахуа на їх відтворювальну здатність та здоров'я;

- визначити найбільш ефективний напрямок подальшої селекційно-племінної роботи з породою в регіоні.

РОЗДІЛ 1.ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Історичні передумови породи чихуахуа

Чихуахуа (*Chihuahua*) - собака-компаньйон. Вважається найменшим собакою у світі та носить ім'я мексиканського штату Чіуауа

Є припущення, що предки цієї собаки жили в дикій природі, і в епоху цивілізації тотальків були одомашнені ними [1,24]. Має компактний корпус і вирізняється жвавим і сміливим характером. Кінологи стверджують, що ця порода посідає одне з найзначніших місць в історії стародавнього і сучасного собаківництва . Чихуахуа мала значний вплив на формування інших карликових порід. Однак порода чихуахуа має низку переваг перед іншими мініатюрними собаками: міцне здоров'я, високий інтелект, контактність і поступливий характер[2, 21]

Більшість дослідників сходиться на тому, що батьківщина собаки - Чіуауа. Чіуауа, що знаходиться на півночі Мексики і межує з американськими штатами Нью-Мексико і Техас, найбільший за площею (247 087 км²) серед 32 штатів країни. Саме тут у середині 1800 років собаківники вперше звернули увагу на собак породи чихуахуа[3,30].

Мексиканські торговці продавали цих маленьких собак на прикордонних територіях туристам, ті, своєю чергою, почали привозити їх до США і Канади як домашніх тварин. Собаки приваблювали різноманіттю типів; існували особини як з подовженою шерстю, так і з короткою. Різнманітне забарвлення шерсті, мініатюрні розміри, врівноважений характер - усе це подобалося туристам. Тоді собака не мав назви, і його називали за назвою регіонів, у яких він зустрічався - «собака Арізони», «собака Техасу», «собака Мексики» або «собака Чіуауа», сучасна назва «чіуауа»[1, 18] зміцнилася з виходом першого стандарту породи. Поява чихуахуа Гіджета наприкінці 1990-х років у рекламній кампанії мережі Тасо Bell упродовж наступних років зробила породу однією з найпопулярніших у США та Канаді.[4]

Течічі-згідно з найпоширенішою і переважаючою теорією, предком чихуахуа є стародавній собака Течічі. Течічі, ім'я якого невідоме, був більшим і мав довшу шерсть, ніж сучасний чихуахуа, і жив з народом тольтеків, які населяли територію «середньовічної» Мезоамерики з 9 століття нашої ери. Згідно з іншою теорією, течічі були одомашнені цивілізацією майя. Собак муміфікували і ховали

разом з господарями як компаньйонів у потойбічному світі [3]. Цілком ймовірно, що ці релігійні ритуали майя пізніше перейшли до тольтеків.

Історію Тольтеки можна простежити за численними похованнями, де були знайдені намальовані та вирізьблені на камені зображення, глиняний посуд та останки. Найбільший релігійний центр Тольтеки в місті Чолула налічував близько 100 пірамід, прикрашених золотом і коштовностями. Будівництво найбільшої піраміди було розпочато ольмеками у 2 столітті до нашої ери і продовжено тольтеками. Стіни пірамід прикрашені сценами з життя, в тому числі з маленькими собачками.

Вже в дванадцятому столітті н.е. було покладено край цивілізації тольтеків за причини заселення племенами ацтеків, які і припинили їх розвиток. До шістнадцятого століття н.е. ацтеки мешкали на землях сучасної території Мексики. Ацтеки в своїх культових звичаях приносили в жертву тварин та людей. Тварини у них приносились в жертву переважно собаки.[5, 24].

Як і майя та тольтеки, ацтеки ховали своїх собак разом з тілами померлих господарів. Вони вірили, що текічі допоможуть своїм господарям знайти шлях до Міктлана, потойбічного світу. Шлях до Міктлана продовжувався чотири дні.

Небіжчик проходив між двома горами, які, здавалося, розчавлять його. Йому довелося йти пішки, щоб уникнути падіння каміння та нападу гігантських крокодилів і змій. Потім померлий перетнув вісім пустель і піднявся на вісім гір. Наступним випробуванням став крижаний вітер, сильніший, ніж будь-коли раніше, який кидав у тих, хто йшов до світу мертвих, гострі обсидіанові леза і величезні валуни. Потім вони перетнули широку підземну річку, сидячи на спині потоку, який освітлював їм шлях рубіновими очима. Мертві йдуть до Міктлантектлі, володаря світу мертвих, і беруть з собою дари, які родичі померлих поклали в їхні гробниці. Міктлантектлі призначає людині місце в одному з 9 пекл.[2,30]

На початку шістнадцятого століття ацтекську цивілізацію було ліквідовано іспанськими конкістадорами. Таким чином було знищено все, що пов'язано з

релігійними ритуалами та традиціями племен. Разом знищувалися стародавні храми та книжки, що нагадувало про культурні традиції племен індіанців. Разом була майже зовсім знищена і священна порода собак, але частково невелика кількість цих собак змогла сховатися в джунглях. Ці тварини через деякий час без людей здичавіли.

Думка істориків говорить про те, що сучасні чихуахуа з'явилися вже через складні шляхи схрещування тічічі з чубатим собакою, яких використовували на кораблях для виловлення гризунів [3,30].

Європейська теорія дослідження ДНК гладкошерстного чихуахуа

Існували й інші теорії походження чихуахуа. Згідно з однією з них, чихуахуа з'явилися в Європі, зокрема на острові Мальта. Цей середземноморський острів, розташований за 80 км від Італії, колись був домом для мелітів (предків сучасних мальтійців або мальтійських собак). Приблизно 80 – 90 % чихуахуа мають а третичну частину склепіння черепа [3].

Ще одним доказом європейського походження чихуахуа є картина в Сікстинській капелі у Ватикані: на фресці «Покликання і випробування Моїсея», написаній італійським художником Сандро Боттічеллі між 1481 і 1482 роками, зображений хлопчик, який тримає на руках маленьку собачку, дуже схожу на сучасну чихуахуа. Фреска була написана ще за 10 років як Хр. Колумб висадився на березі сучасної Америки, тому художник не міг знати, як виглядають мексиканські собаки, такі як теджічі або золоцкуінтілі [3].

Якщо ця гіпотеза вірна, то це означало б, що іспанські конкістадори не привезли цю собаку до Старого Світу, а навпаки, взяли її з собою в подорож з Європи до індіанського узбережжя.

Однак дослідження ДНК собак корінних американців, опубліковане в 2013 році [7], пролило світло на походження породи. Вчені з Королівського технологічного інституту в Стокгольмі, Швеція, вивчали походження кількох сучасних американських порід собак, в тому числі чихуахуа. Вони порівнювали мітохондріальну ДНК чихуахуа зі зразками азійських та європейських собак і не

виявили жодного зв'язку між ними. У той же час вони виявили найбільш поширений (зустрічається у 5/14 особин) і в той же час унікальний гаплотип для сучасних чихуахуа. Цей же гаплотип був знайдений у вибірці до колумбових собак з Мексики [7]. Це доводить, що предки чихуахуа жили в Мексиці до приходу європейців і спростовує теорію про те, що сучасна чихуахуа тісно пов'язана з китайською собакою тосака.

Сучасний чихуахуа

Одне з перших докладних письмових описів чихуахуа було зроблено Джеймсом Уотсоном, американським синологом з Шотландії. Подорожі до Сан-Франциско на виставку собак у 1888 році Уотсон зупинився в Ель-Пасо, де перетнув кордон з Мексикою, щоб підтвердити або спростувати поширені на той час чутки про мініатюрні породи собак. Тож він придбав першу чихуахуа місцевого продавця за 55 доларів, а згодом назвав її Манзаніта. Потім Уотсон повернувся до Мексики і придбав кількох собак, включаючи чихуахуа Хуареса Белла, одного з майбутніх чемпіонів цієї породи.

У 1890-х роках, під час гастролей знаменитої італійської та французької оперної співачки Аделіни Патті в Мексиці, президент країни підніс їй букет квітів, в якому була захована маленька собачка чихуахуа. У той час багато людей тільки чули про цю собаку і ніколи її не бачили, тому співачка часто брала її з собою на гастролі.

На виставці Американського кінологічного клубу у Філадельфії 1904 року чихуахуа була представлена гладкошерстою сукою по кличці Міджет, яку заводчик Х. Райнер також придбав на мексиканському кордоні [6, 27]. Національний клуб чихуахуа був заснований у 1923 році. Тоді ж був написаний перший офіційний стандарт породи, що включав тільки гладкошерстих чихуахуа, а в 1928 році Канадський кінологічний клуб додав чихуахуа до списку визнаних порід. Через чверть століття, в 1948 році, в найстарішому клубі світу, Британському клубі, був створений Британський клуб чихуахуа, а в 1954 році

британці разом з американськими колегами розробили другий стандарт, який включав вже дві породи – гладкошерсту і довгошерсту.

1.2. Особливості та основні якості породи в цілому

Дивлячись на чихуахуа, ви можете описати її як собаку, яка швидко рухається, чуйна, має жвавий характер і абсолютно безстрашна. Вони дуже рухливі, цікаві, невтомні і витривалі [8]. За темпераментом чихуахуа доброзичливі до людей та інших тварин, без ознак злості або боягузтва [2]. Агресивні або надмірно боязкі характери вважаються пороками породи, які можуть бути дискваліфіковані[1].

Відповідн до стандарту породи, можливо велика різноманітність забарвлень[9, 10]. Колір мерлев Чихуахуа неоднозначний і визнаний не скрізь.

У тварин з таким забарвленням можуть виникати проблеми зі слухом і зором, включаючи часткову або повну глухоту, підвищений внутрішньоочний тиск, аномалії рефракції (розмите зображення на сітківці), мікроглазничні яблука (маленький розмір очей), колобоми (дефектизиї), аномалії розвитку кісток, репродуктивної системи і серця[11].

У чихуахуа дуже високий хвіст середньої довжини, вигнутий або напівкруглий, кінчик якого спрямований до попереку. Хвіст плоский, середньої довжини, широкий біля основи і поступово звужується до кінчика.

Неприпустимим є положення між задніми лапами, коли хвіст закручується нижче лінії спини. Забарвлення хвоста варіюється від виду до виду і гармонує з забарвленням тіла. У довгошерстих чихуахуа шерсть на хвості має форму підвіски. У стані спокою хвіст опущений і злегка вигнутий. У чихуахуа перевага надається квадратній формі. Суки можуть мати більш витягнуте тіло, щ пов'язан з її репродуктивною функцією.

Очі чихуахуа великі, округлі, дуже виразні, неопуклі і абсолютно темні. Яскраві очі допустимі, але небажані. Вуха чихуахуа напрочуд великі, прямостоячі, широко розставлені, широкі біля основи, злегка закруглені на кінчику і поступово звужуються [12].

Кут нахилу вух до вертикалі становить 45°. Шия чихуахуа відрізняється між статями (самці товстіші за самок), верхня лінія злегка опукла. Шия середньої довжини. У довгошерстих чихуахуа бажана тонка шерсть. Грудна клітка широка і глибока, з округлими ребрами. Об'єм на уфронтальній проекції, але ненадмірна, а при погляді з боку – дорівня ліктя. Вона не бочкоподібна. Кінцівки чихуахуа прямі і трохи довші, якщо дивитися спереду. Вони знаходяться на одній лінії з ліктями, якщо дивитися спереду, і прямі, якщо дивитися збоку. Задні кінцівки мускулисті, з довгими кістками, перпендикулярними і паралельними одна одній; тазостегнові, колінні і скакальні суглоби добре зігнуті і гармоніюють з кутом нахилу передніх кінцівок. Лапи чихуахуа дуже маленькі та овальні, з добре поставленими але не розпущеними пальцями (не як у кроликів і не як у котів).

Кігті помірної довжини і дуже опуклі. Подушечки добре розвинені і дуже еластичні. Небажані пальці, що заходять на пальці ніг.

Існує 2 основних типи форм черепа чихуахуа: "олень" і "яблуко". За стандартами американського кінологічного клубу та Міжнародної федерації кінологів, чихуахуа має лише 2 різні типи гладкої та довгої шерсті. Для обох видів краще підходять яблука однакової форми. Терміни "яблуко" та "олень" - це лише імена, які люди використовують, щоб пояснити різницю [13]. Більшість собак мають змішані характеристики цих порід. Собаки яблучного типу мають короткі, добре розставлені, дещо виразні, великі, з легка посаджені очі і широкий, трохи високий лоб. Вуха не надто великі, добре розставлені і досить широкі біля основи. Спиною пряма і сильна, шия міцна, груди широкі і потужні. Хвіст ідеальної шаблеподібної форми, не довгий і не тонкий. Передні лапи сильні, компактні і не надто довгі. Кути суглобів добре виражені. Рухи цього типу чихуахуа демонструють силу та енергію.

Для "оленячого" типу характерний довгий ніс. Ця собака більш елегантна і граціозна. Голова, як правило, не надто велика і широка, з легка витягнута. Вуха можуть бути великими і високими.

Як і грудна клітка, спина світла. Кінцівки маленькі і тонкі. Хвіст тонкий і довгий. У рухах немає сили, і собака рухається так, ніби злегка торкається землі.

Рухові суглоби представлені в меншій мірі. Тип "олень" знаходиться на межі прийнятності за стандартом.

Всі собаки з нетиповим або сильно стилізованим статуєю, зі світлою головою, довгою шиєю, тонким тулубом і довгими кінцівками повинні бути вибраковані [1].

1.3. Нинішній стан породи чихуахуа в Україні.

Племінні собаки з розплідника «Розовий Агат» (заводчик Тетяна Земкова) в кінці 90-х - початку 2000 років чихуахуа почали з'являтися в Україні. Їх почали завозити з території Росії. Довгошерстий - HEICO VON DEN MARKISCHEN KIEFERN, і короткошерстий - EL LA QWINTA'S B.J представники розплідника мали походження від європейських ліній чихуахуа, що заслужили собі статус найкращих представників [1].

На початку «нульових» ця порода набрала популярності в Україні. З середини перших розплідників почали виводити сорти, що потребують наступних значень:

"Веллорі стайл", власник Кузьменко О.М., м. Харків

"Дніпровські ГНОМИКИ", власник Шаяхметоват.м., Дніпро

На даний час слід виділити :З АЛМАЗНОГО ОСТРОВА, Перегуда К., заводчик і Перегудал.

Сонячний Лев, заводчик Серафінн.

Карпатська мрія, заводчик Бойко І.

Заводчик Муфні Хаус ЧИХОВ, Вязмитиновт.

Лакум ,заводчик Сігана.[2,4].

Ці розплідники за допомогою закордонних собак з провідних світових репродукторів досягли значних успіхів у розведенні чихуахуа і стали необхідними не тільки в Україні, а й в усьому світі.

Призові місця світових виставок належать представникам породи:

GILERMO DEL P'YARI SARNA BLACKROTTMAR - чемпіон світу 2014 та 2016 років, заводчик та власник Марина Плотнікова, м. Харків.

LAFFAYETTE'S FLYBOY S ALMAZNOGO OSTROVA – чемпіон Європи 2017 року, заводчик та власник міжнародний суддя Катерина Перегуда, м. Київ.

MISTY MEADOW'S KARISHMA - інтерчемпіон, Віце Чемпіон Європи 2017 року., власник Тетяна Вязьмітинова, м. Черкаси [1].

Українські селекціонери кінологи покращують породу чихуахуа кількома способами. Деякі люди привозять цуценят до розплідника з одного з провідних розплідників світу, але цей метод небезпечний, оскільки неможливо передбачити, чи буде цуценя перспективним у майбутньому. Інші заводчики привозять дорослих собак у свої розплідники, цей метод тепер більш ефективний, ви можете отримати високоякісне потомство. Навіть інші використовують метод "вливання крові високого класу", орендуючи найпродуктивніших представників лінії відмінних чихуахуа. На жаль, є люди, які не стежать за лінією або породистими тваринами і займаються комерцією.

Використання різних ліній породи при виведенні чихуахуа призвело до формування двох основних типів чихуахуа: перший - висока собака з легким кістяком, граціозною статуєю і великими вухами. Другий - менший, більш компактний собака з трохи коротшою мордою. Ці чихуахуа популярні тому, що виглядають як іграшки.

На українських виставках собак виставляється велике розмаїття різних типів собак. Однак вони, як правило, досить великі. Собаки вагою 3,5-4 кг вже не рідкість, тоді як стандарт – лише 3 кг. Це не карається експертами, але має значний вплив на породу [28].

Наразі порода переживає значний розвиток і зростання популяції в Україні, але ситуація не є однозначною. Селекціонери та власники не бажають працювати разом для покращення породи та отримання більшої кількості чистокровних тварин. Існує ідея створення племінних клубів ентузіастів, але наразі це не вигідно для конкурентів, які розводять чихуахуа виключно в комерційних цілях.

Величезна популярність і попит на цюмаленьку собаку приваблює не тільки професійних заводчиків, які прагнуть поліпшити породу зкожним приплодом, а й тих, хто займається розведенням виключно в комерційних цілях і нехтує стандартами породи і здоров'ям собак. Через те, що попит на маленьких собак великий, багато заводчиків закривають очі на погіршення здоров'я своїх нащадків.

Сьогодні при підборі собак для розведення часто виникають проблеми, пов'язані з причинами зовнішнього вигляду, які не впливають на здоров'я собаки, і генетичними причинами (які безпосередньо впливають на здоров'я собаки).

В українських чихуахуа поширені витягнуті форми, які призводять до великої втоми тварини під час руху, тому при підборі собаки необхідно враховувати форму собаки.

З породами з «яблучною» формою голови за звичай не виникає проблем, але необхідно враховувати наявність тім'яної частки (м'якої перетинки) і її розмір. Тому тварини з великою тім'яною часткою ($>0,2$ дюйма) повинні бути виключені із розведення[9].

У минулому тім'яні передні частини вважалися ознакою чистоти породи і досі є в більшості стандартів породи чихуахуа по всьому світу. Багато цуценят чихуахуа народжуються без тім'ячка, але цуценят з тім'ячком так само багато, і немає причин для занепокоєння. Морелла розташована на маківці голови і може бути різною за формою і розміром. На жаль, багато неспеціалістів і деякі ветеринари, які не знайомі з породою чихуахуа, намагаються пов'язати наявність мозолі лише із станом, відомим як гідроцефалія. Це викликає серйозне занепокоєння та надзвичайну тривогу серед недосвідчених ентузіастів породи [13].

Основними проблемами в розведенні чихуахуа є повна беззубість і неправильний прикус. Незважаючи на те, що беззубість вважається вадю в стандарті породи, багато експертів сходяться на думці, що менше чотирьох різців на одній щелепі повинно бути зменшено[9].

Якщо метою розведення є отримання потомства з хорошим виставковим потенціалом, важливо враховувати думку експертів про те, які критерії є бажаними при оцінці собак: на думку Душана Пауновича, експерта FCI і президента Клубу “ToyDogClub” Белграда, вона звучить так: «Собака без руху не може перемогти, але хороша собака може. Все повинно бути збалансовано і оптимально. Собака повинна мати хороший тип, анатомічну будову і рух. Чихуахуа – сильна собака. Анатомічна будова чихуахуа нічим не відрізняється від анатомічної будови золотистого ретривера або добермана. Собака повинна бути здоровою і міцної статури. Вони не повинні бути виснаженими» [5,14].

Чихуахуа вважається здоровою породою за параметрами наявності здоров'я собаки цієї породи. Тому проблем з відбором не буває. Але гідроцефалія стає на шляху відбору. Про це наголошує Душан Паунович, що відмічає той факт, де за двадцять один рік розведення чихуахуа жодного разу не було отримано тварини із гідроцефалією. Ще слід відмітити наступну проблему — це пателла 2 і 3 ступеню, яка на сьогодні вважається найбільшою проблемою при розведенні [14].

Тому слід сказати, можна окреслити досить великий спектр недоліків в межах одного стандарту. Виставки собак допомагають виключити особин з конкретними недоліками та вадами і зобов'язати заводчика дотримуватися правил згідно селекції і розведення та не ігнорувати їх [15].

Здоров'я тварин.

У холодну пору року важливо стежити за тим, щоб чихуахуа не переохолоджувався. Чихуахуа - генетично здорова порода, і дорослі собаки, за станом здоров'я яких стежать, насправді не хворіють. Чихуахуа живуть в середньому у віці від 14 до 16 років [9]. Але деякі тварини доживають до 18-20 років. Найстарішим чихуахуа є американський пес по кличці Спайк, якому на початку 2023 року виповнилося 23 роки. Ім'я Спайка опубліковано в Книзі рекордів Гіннеса [14,15,16].

Найбільш поширеними захворюваннями такого роду є алергія, гіпоглікемія, дисплазія мітрального клапана серця, гідроцефалія, стеноз

легеневого стовбура, демодекоз, сечокам'яна хвороба, епілепсія, крипторхізм, ревматизм кісток, медіальний вивих колінної чашечки, болі в коліні.

Вивих надколінка, варусна деформація кінцівок, вади розвитку шийки черепа, прогресуюча атрофія сітківки, труднощі при пологах і проблеми з зубами і яснами[17].

Необхідно ретельно стежити за тим, щоб чихуахуа не переохолоджувався. Переохолодження може спричинити гострі респіраторні вірусні інфекції та подальші бронхолегеневі захворювання.

Алергія у чихуахуа може проявлятися на продукти харчування, предмети першої необхідності, шампуні, мило, синтетичні миючі засоби і парфумерію власника. Алергія у чихуахуа проявляється в основному шкірними висипаннями і випаданням шерсті; собака може страждати від сверблячки, вона може самотійно гризти уражену ділянку.

Гідроцефалія. Чихуахуа – єдині собаки, які народжуються з джерельцем. Остаточне формування склепіння черепа у них відбувається тільки через 3 – 4 місяці. Через цю фізіологічну особливість чихуахуа схильні до гідроцефалії.

Проблеми з зубами і яснами. Найбільш поширеними захворюваннями порожнини рота є пульпіт, карієс, зубний камінь, ретенційні кісти, періодонтит, а також зустрічаються переломи нижньої щелепи. Тому необхідно піклуватися про зуби своїх вихованців з раннього віку. Зуби у малюків чихуахуа часто не випадають самі по собі, і якщо їх вчасно не видалити, прикус може сильно погіршитися.

Гіпоглікемія. Чихуахуа піддається ризику розвитку гіпоглікемії. Гіпоглікемія частіше зустрічається у більш тендітних дорослих собак і цуценят і виникає після перевтоми, підвищеної активності або через нерегулярне годування (якщо собака неїла більше 6 годин). Ознаки гіпоглікемії включають млявість, сонливість, труднощі з регулюванням рухів, спазми м'язів ший (при закиданні голови назад або вбік), непритомність і судоми. Гіпоглікемії можна уникнути при правильному харчуванні і частому годуванні (протягом 1 дн 3 – 4

рази). На крайній випадок власникам чихуахуа слідмати під рукою просту цукрову добавку, таку як кукурудзяний сироп. Цю добавку можна швидко втирати в ясна і верхню частину рота, щоб підвищити рівень глюкози в крові [19].

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛ, УМОВИ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ

2.1. Місце та об'єкт досліджень

Наукові дослідження, селекційна оцінка поголів'я собак проводились на поголів'ї розплідника «Los Ojos Grandes» Кінологічної Спілки України»

Розплідник Чіхуахуа “LOS OJOS GRANDES”

м. Київ, вул. М.Закревського 29б, кв 100- адреса заводчика, де знаходиться розплідник.

Собаки знаходяться на домашньому утриманні, вигул регулярний та проводиться тренування. Через складні умови в країні, велика кількість представників розплідника вважається його власністю але проживає в родинах.

Годівля проводиться кормом для дорослих і цуценят кормом Chicoree holistic. Chicoree - марка супер преміальних кормів для собак, яка з успіхом завоювала довіру власників домашніх тварин в 56 країна світу, включаючи Україну! Основу раціонів Chicoree становить схвалена ветеринарними лікарями. Це якісний щоденний раціон здатний підтримувати відмінне здоров'я і активність собаки на всіх стадіях його життя. Виробники заручилися гарантіями дотримання всіх стандартів виробництва під контролем «Канадської Асоціації ветеринарної медицини».

Мета розплідника – розведення здорового поголів'я собак чихуаху з адекватною нервовою системою.

Собаки, які приймають участь у роботі розплідника в обов'язковому порядку мають тести на пателу, обстеження очей та регулярні обстеження серця. За цими ж параметрами в тому числі ведеться виключення собак з розведення.

Зважаючи на не просту ситуацію в Україні, для собак розплідника та псів, які використовуються в племінній роботі обов'язковим є тестування на бруцельоз.

Наш розплідник на даному етапі знаходиться в тісному співтоваристві та співпраці – це Me Gusta, власник Полякова О.Ю. Для нашої роботи важливо мати авторитетні розплідники. Тому для нас є розплідник Me Gusta. Він характеризується найвищими показниками своїх вихованців за дуже гарним

здоров'ям, екстер'єрними показниками та багатократними переможцями виставок в Україні, Європі та Сполучених Штатах.

Chimayo Originals – відповідальний розплідник з прекрасним поголів'ям, який має в своєму складі юних та дорослих чемпіонів світу.

2.2. Методика виконання роботи

При проведенні досліджень вивчалися матеріали первинного зоотехнічного обліку. Для оцінки структури поголів'я по роках проводилась вибірка даних первинних документів реєстрації собак, реєстрації в'язок і щеніння сук, реєстрації одержаного приплоду. Генеалогічна структура порід досліджувалась за допомогою родоводів на собак, загально виводкових карт. Оцінка екстер'єру тварин проводилась на виставках, виводках та племінних оглядах кваліфікованими експертами описовим методом та за результатами основних лінійних промірів: висоти в холці, косої довжини тулуба, обхвату грудей, обхват п'ястка, висоти в крижах, довжини передніх кінцівок, ширини грудей, глибини грудей, довжини голови, довжини морди, ширини лоба. Для більш об'єктивної оцінки були проведені розрахунки індексів будови тіла: індексу формату, обхвату грудей, компактності та костистості за формулами:

$$\text{Індекс формату} = \text{КДТ} \div \text{ВХ} \times 100\%,$$

$$\text{Індекс масивності} = \text{ОГ} \div \text{ВХ} \times 100\%,$$

$$\text{Індекс високоногості} = \text{ДПК} \div \text{КДТ} \times 100\%,$$

$$\text{Індекс костистості} = \text{ОП} \div \text{ВХ} \times 100\%$$

відповідно, де КДТ – косої довжина тулубу;

ВХ – висота в холці;

ОГ – обхват грудей;

ДПК – довжина передньої кінцівки;

ОП – обхват п'ястка [16,27].

Для оцінки екстер'єру голови проведені додаткові розрахунки індексів, а саме:

$$\text{Індекс довгоголовості} = \text{ДГ} \div \text{ВХ} \times 100\%;$$

Індекс широколобості = $\text{ШЛ} \div \text{ДГ} \times 100\%$;

Індекс довгомордості = $\text{ДМ} \div \text{ДГ} \times 100\%$, де відповідно:

ДГ – довжина голови,

ШЛ – ширина лоба,

ДМ – довжина морди.

Біометрична обробка одержаних даних проводилась за методом варіаційної статистики за методиками О.К.Меркур'євої [12].

Вплив окремих морфологічних показників на відтворювальну здатність сук та наявність молери у чихуахуа визначався за допомогою однофакторного дисперсійного аналізу (η^2_x).

Величина критерію вірогідності встановлювалася при рівнях: $P \geq 0,95$ - 95,0%, $P \geq 0,99$ - 99,0%, $P \geq 0,999$ - 99,9% за допомогою критеріїв Ст'юдента і Фішера.

Математична обробка статистичного матеріалу проводилась за допомогою ЕОМ з використанням програмного забезпечення фірми "Microsoft" (операційна система "Windows-2000", електронні таблиці "Excel").

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Поголів'я піддослідних собак породи чихуахуа

3.1.1. Характеристика сук розплідника

У сучасному емоційно насиченому світі міські собаки все частіше виконують роль психотерапевтів. Саме тому маленькі собаки користуються величезною популярністю, особливо серед людей, які живуть у невеликих

квартирах. Вони можуть легко брати своїх маленьких друзів в авіаперельоти, кататися на велосипедах і гратися з ними.

З початку 21 століття в нашій країні також набули популярності декоративні породи собак. Найпоширенішою в Україні є чихуахуа. Ця порода вважається однією з найменших порід і не вимагає тривалих прогулянок, напруженої активності або постійних тренувань. Чихуахуа - порода, яку обирають як для домашнього утримання, так і для розведення [22].

Проводячи дослідження у розпліднику «Los Ojos Grandes» для створення перспективного плану племінної роботи з собаками породи чихуахуа ми проаналізували поголів'я собак цієї породи .

Метою нашої діяльності стає розведення продуктивного і здорового поголів'я, яке буде наділено здоровою психікою та адекватною нервовою системою.

Щодо загальної інформації за характерними ознаками, то в розпліднику чітко слідкують за здоров'ям питомців. Тести на пателу мають всі тварини, також регулярно проводиться обстеження їх уражальних частин і систем організму — це очі та серце. Тому ретельно за цим проводиться обстеження. Якщо за цими проблемами появляються підозри, то тварин виключають із розведення згідно показника — не стандарт породи.

Заводчики навіть у таку скрутну годину для України не виключають в племінній роботі з поголів'ям і в конкретному випадку з псами, тестування на бруцельоз.

Собаки розплідника починають свій відрахунок з сук, які характеризуються своїми найкращими якостями і генетичними задатками, що необхідні для селекційної роботи розплідника.

Сука - Me Gusta Jin Fizz відноситься до гладкошерстної породи кремового окрасу. Формула зубів відмічається за такими даними: 6*6, PL 0/0, Eyes test (тест очей) – clear (чистий), Heart test (тест серця) – ok (нормальний), вага 2,5 кг) , - заводчик Полякова О.Ю. , розплідник Me Gusta, м.Київ.

Рисунок 1. Сука - Me Gusta Jin Fizz

Собака є юним чемпіоном України, має нагороди - Юний Гранд чемпіон України, двократний Чемпіон України. Сука принесла 4 приплоди, згідно в яких налічується п'ятнадцять цуценят з яких шість псів і 9 сук.

Father: Me Gusta No Martini No Party

Los Ojos Grandes Emperor m sc cream

Los Ojos Grandes Effedrine m sc cream with blue pigment

Father: Bravo Il Divo Brett Hull

Los Ojos Grandes Fergie f sc blue&tan

Los Ojos Grandes Fortuna f sc black&tan

Los Ojos Grandes Feliz f sc blue&tan&white

Los Ojos Grandes Feromon f lc bluefawn

Father: Laymingas-Shori Yamir Lion Heart

Los Ojos Grandes Hollywood m sc cream

Los Ojos Grandes Harlem m sc cream

Los Ojos Grandes Havana f sc cream

Los Ojos Grandes Harmony f sc cream

Father: Elith Xclusive Design

Los Ojos Grandes Kenya f lc black&tan

Los Ojos Grandes Key f lc sable

Los Ojos Grandes Kimi m lc cream

Los Ojos Grandes Kira f sc cream

Los Ojos Grandes Kylie f lc cream

Потомство батька Me Gusta No Martini No Party має чітко виражений окрас — кремовий та кремовий із синєвою; нащадки Bravo Il Divo Brett Hull синьо-коричневий, темно-коричневий, блакитно-коричневий і білий; нащадки батька Laymingas-Shori Yamir Lion Heart за окрасом мали наступну гамму в кремових тонах. Нащадки Elith Xclusive Design від темно-коричневого до кремового забарвлення. Нащадки Elith Xclusive Design також були всі кремового забарвлення.

Сука основоположниця розплідника.

Головними недоліками суки є: пряме плече, при коректному хвості, може давати підкручені хвости на потомстві.

Перевагами слід вважати наступне: має гарну стійку психіку, передає її потомкам.

Чиста по тестам, має 0/0 по пателі в 8 років, дуже не значні кардіо зміни для віку, не має втрат зубів. Багатоплідна лінія, сама з приплоду, де було 7 цуценят, дочка виносила чотирьох, хороші материнські інстинкти, має гарний насичений пігмент як для кремового забарвлення та генотип по окрасам (в нащадках, окрім кремів, підпалі, з ірландською плямистістю, соболині собаки).

Наша представниця компенсує свої недоліки анатомії з гарним анатомічно складеним псом (Фортуна, Гавана, Кіра, Кенія), передає і покращує голову, передає гарні кути задніх кінцівок та прямі передні кінцівки без розмету.

Траплялись одиничні випадки незначного переростання стандарту в усіх приплодах, від анатомічно різних псів

Рисунок 2. Сука Nobody Can Drag Me Down From Victoriya City

Наступна представниця нашого розплідника довгошерстна **Nobody Can Drag Me Down From Victoriya City**. Це довгошерстна,

Має чорно білий окрас, формула зубів 6*6, PL 0/0, (тест на зір — чистий) Eyes test — clear, тест на серці є — нормальний, Heart test — ok, вага 2,3 кг згідно стандарту породи)

Чемпіон України, має 1 приплід, в якому два кобелі і дві суки. Всі вони характерні своїм природним особливостям

Father: Bravo Il Divo Brett Hull

Los Ojos Grandes Dahlia f lc black&white

Los Ojos Grandes Dart Vader m lc brindle

Los Ojos Grandes Dexter m lc black&white

Los Ojos Grandes Daenerys f lc blue&brindle tan&white

два представника цього приплоду мають окрас чорно-білий та кремовий та блакитно-тигровий і білий.

Рисунок 3. сука Los Ojos Grandes Fortuna

Los Ojos Grandes Fortuna <https://chihuahua.breedarchive.com/animal/view/los-ojos-grandes-fortuna-f8b075b1-62bd-4db6-8e62-c49a92188708>

Представниця розплідника чорно-підпалого окрасу, гладкошерстна .
Формула зубів 6*6, PL 0/0, з позитивними тестами на очі і серце, належною вагою. Eyes test – clear, Heart test – ok, вага 2,5 кг)

Юний чемпіон України, Юний Гранд чемпіон України, має приплід 1 , де налічується 2 кобелі та 1 сука. Насадки згідно окрасу мають кремовий та чорний окрас.

Father: Magic Mike Mystic Miracle

Los Ojos Grandes Javelin m sc cream

Los Ojos Grandes Jet Fighter m sc black&tan

Los Ojos Grandes Justice NLAW f sc cream

Рисунок 4. сука Lucky Winners Turiya Maya

Lucky Winners Turiya Maya

(довгошерстна шерстна, кремового окрасу, формула зубів 6*5, PL 0/0. Згідно тестів на очі та серце, то результати позитивні. Eyes test – clear, Heart test – ok, вага 2,6 кг) , заводчик розплідник Lucky Winners

Чемпіон України

1 приплід 3к+1с

Father: Magic Mike Mystic Miracle

Los Ojos Grandes Leon m lc sable

Los Ojos Grandes Liberty f lc sable

Los Ojos Grandes Litchi m lc cream

Los Ojos Grandes Louis m sc fawn

Рисунок 5. Сука Juicy Pop Mistyc Miracle

Juicy Pop Mistyc Miracle (гладкошерстна, палевого окрасу, формула зубів: 6*6, позитивні результати тестів на очі і серце - PL 0/0, Eyes test – clear, Heart test – ok, вага складає 3 кг) , заводчик Мікаела Бабосова, Словаччина

2 приплоди (2к+1с)

Father: Magic Mike Mystic Miracle

Los Ojos Grandes G-Star m sc sable

Father: Bravo Il Divo Brett Hull

Los Ojos Grandes Imagine Dragons m sc blue fawn

Los Ojos Grandes Iron Maiden f lc blue fawn

Рисунок 6. сука Los Ojos Grandes Dahlia

Los Ojos Grandes Dahlia

Представниця нашого розплідника породи довгошерстна, чорно білого окрасу, зуби 6*6, PL 0/0, позитивні тести на стан очей і серця, що позначаються в документах. Eyes test – clear, Heart test – ok. Також жива маса складає 2,4 кг) . Ця чудова тваринка є Юним чемпіоном України, Юним Грандом чемпіону України

Рисунок 7. Сука Los Ojos Grandes Fergie

Los Ojos Grandes Fergie , собачка гладкошерстна блакитно-підпалого окрасу, формула зубів в нормі - 6*6, PL 0/0, а також в нормі результати тестування, що характеризують добрий стан очей та серця. Eyes test – clear, Heart test – ok, вага 2,4 кг)

Рисунок 8. Сука Los Ojos Grandes Kira
Los Ojos Grandes Kira

(гладкошерстна, кремового окрасу, зуби 6*6, PL 0/0, Eyes test – clear, Heart test – ок, вага 2,8 кг)

Рисунок 9. Сука Los Ojos Grandes Liberty

Los Ojos Grandes Liberty - порода довгошерстна, рудого окрасу, формула зубів 6*6, PL 0/0, дані тестування на нормальну функцію серця та очей є в нормі, що підтверджує результат: Eyes test – clear, Heart test – ок Жива маса собаки склала 2,2 кг)

3.1.2. Характеристика псів-плідників розплідника

Рисунок 10. Пес Bravo II Divo Brett Hull

Bravo II Divo Brett Hull — представник цієї породи довгошерстний, блакитно-палевого окрасу, формула зубів : 6*6, PL 0/0, показники тестування на вади очей та серця мають позитивний результат. Eyes test – clear, Heart test – ok, жива маса тварини (2,5 кг) , заводчик Сухова М., с.Горенка

Пес признаний чотирикратним чемпіоном України, ВВВ України і вважається найкращим плідником розплідника.

За недоліки слід вважати те, що хвіст перетинає лінію спини.

Переваги складаються з наступних показників: компактний розмір, оптимальна вага, дуже ляльковий вираз обличчя, вільні продуктивні рухи, радісний дружелюбний породний темперамент.

Стабільні тести, що визначають стан здоров'я його і нащадків : 0/0 патела у віці 5,5 років, відсутність змін по серцю, рівні зуби без втрат. Гарно передає анатомію та компенсує недоліки суки. Має прямі передні кінцівки без розмету та міцні суглоби. Всі ці основи породи добре передаються нащадкам і гарно компенсує у разі не ідеальних передніх кінцівок у суки. В більшості в приплоді від нього народжувались суки.

Цей представник дуже гарний генетично по окрасу: має алель підпалого та має блакитний пігмент. Від нього народжувались цуценята різноманітні по окрасу (D,F – приплоди). Але кремового окрасу не несе.

Рисунок 11. пес Laymingas - Shori Yamir Lion Heart

Laymingas - Shori Yamir Lion Heart

<https://chihuahua.breedarchive.com/animal/view/laymingas-shori-yamir-lion-heart-93ec9405-f756-4d2d-b8d5-0d966993b763>

Пес довгошерстний , має кремовий окрас, формула зубів 6*6, PL 0/0, належні тести щодо характерних вад та серця, які згідно показників є в нормі. Eyes test – clear, Heart test – ok. Ива маса 2,9 кг , заводчик Шуклене О.

UA JCH, UA GR CH, UA CH, UA GR JCH BBV UA

Кобелі, які використовувалися в розпліднику

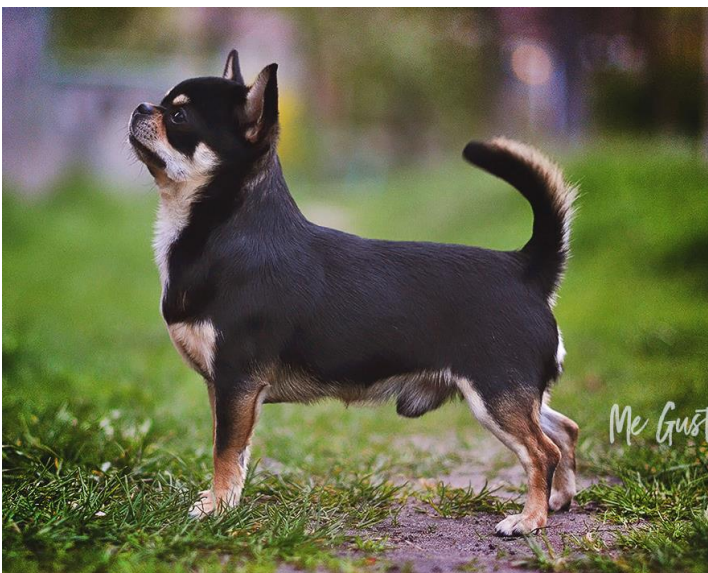

Рисунок 12. пес Magic Mike Mystic Miracle

Magic Mike Mystic Miracle -гладкошерстний кобель, окрас чорно-підпалий, зуби згідно формули : 6*6, PL 0/0, , показники тестів також в належній нормію -

Eyes test – clear, Heart test – ok, жива маса 2,5 кг, власник Полякова О.Ю., розплідник Me Gusta . C.I.B., UA JCH, UA GR JCH, RO CH, UA CH

Рисунок 13. пес Elith Xclusive Design

Elith Xclusive Design - довгошерстний, палевий окрас, зуби -6*6, PL 0/0, Eyes test – clear, Heart test – ok, вага 2,9 кг , власник Полякова О.Ю., розплідник Me Gusta.

Рисунок 14. пес Me Gusta No Martini No Party

Me Gusta No Martini No Party - гладкошерстний, чорно-підпаллий окрас, зуби 6*6, PL 0/0, Eyes test – clear, Heart test – ok, вага 2,5 кг , власник Полякова О.Ю., розплідник Me Gusta
C.I.B., UA CH, UA JCH, UA GR CH, MD CH, MD JCH, BG CH, BY JCH

Розплідники з якими ми є в тісній співпраці – Me Gusta, власник Полякова О.Ю.
Розплідники які є авторитетом для мене (якщо потрібні згадки в тексті)
Me Gusta – собаки з хорошим здоров'ям, екстер'єром та є неодноразовими переможцями виставок в Україні, Європі та Сполучених Штатах.

Chimayo Originals – відповідальний розплідник з прекрасним поголів'ям, який має в своєму складі юних та дорослих чемпіонів світу.

3.2. Основні ознаки селекції собак розплідника Los Ojos Grandes

Найважливіші пропорції: довжина тіла трохи більша за висоту. Однак бажаний майже квадратний тулуб, особливо у псів. У сук допускається більш витягнутий тулуб для репродуктивних функцій.

Вимоги до породи полягають у наступних ознаках стосовно статей тіла та поведінки. Як вже було зазначено, що характер і поведінка чихуахуа зазначається як швидкий, уважний, живий і дуже хоробрий. Це притаманно і кабелим і сукам.

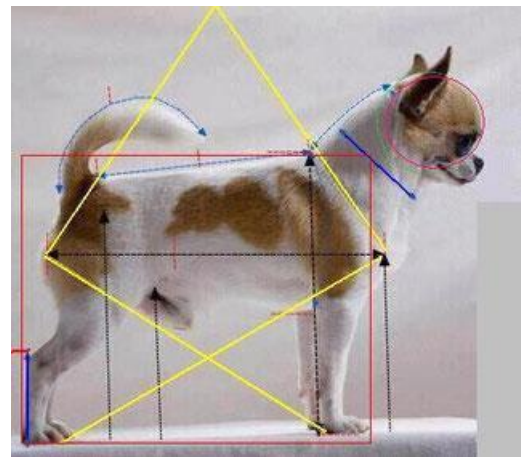
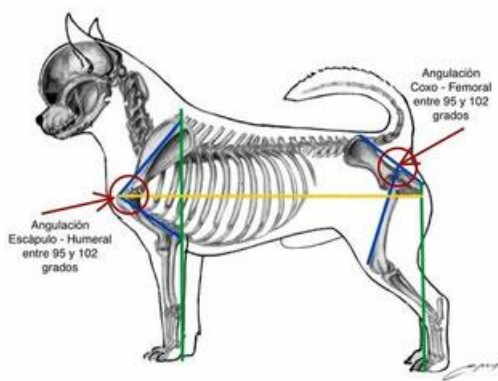

Рисунок 15. Основні параметри тілобудови

Голова округла, яблукоподібна, що постає породними особливостями;

Перехід від морди до носа - лоб чіткий, глибокий і широкий, заокруглений над основою морди.

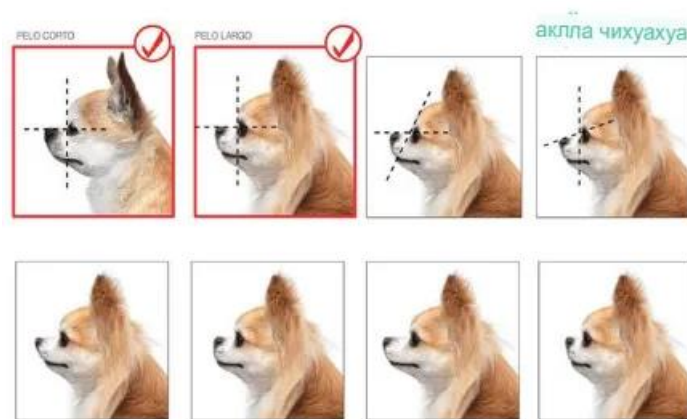

Рисунок 16. Форми голови собаки

Ніс : будь-якого кольору, помірно короткий, злегка кирпатий.

Морда : коротка в профіль, широка в основі, звужується до мочок носа; губи: сухі, щільно прилягають; вилиці: помірно виражені, дуже сухі; щелепи/зуби: у вигляді ножиці або прямий прикус. Надмірний прикус, перекус та інші аномалії верхньої або нижньої щелепи суворо караються.

Очі: Великі, округлі, дуже виразні, не опуклі, абсолютно темні. Світлі очі допустимі, але не бажані.

Вуха: великі, стоячі, широко розкриті, широкі біля основи, поступово звужуються до злегка закругленого кінчика. У стані спокою вони звисають і утворюють кут 45° . Шия: лінія над шиєю злегка вигнута, середньої довжини.

Самці об'ємніші засамок, виступають без підвісу. У довгошерстих порід дуже бажаний довгий нашійник. Корпус виступає компактним та добре складеним. Лінія верху стає пряма, загривок дещо виражений, але не спотворює тварину. Спина у цієї породи коротка і міцна. Поперек стає мускулистий, груди широкі і глибокі, з добре вигнутими ребрами. У фронтальній проекції широка, але не надмірна. У профіль – до ліктя. Але не бочкоподібна. Лінія низу і живіт підтягнутий. Злегка підтягнутий живіт допустимий, але не бажаний.

Хвіст: високий, прямий, помірної довжини, товстий біля основи і поступово звужується до кінчика. Манера тримання хвоста є важливою

характеристикою породи: коли собака рухається, хвіст або високо піднятий і зігнутий, або зігнутий півколом з кінчиком, спрямованим до крижів. Під час руху хвіст ніколи не повинен закручуватися між задніми лапами або опускатися нижче лінії спини. Забарвлення хвоста залежить від типу шерсті собаки і має відповідати шерсті тіла. У довгошерстих порід шерсть на хвості утворює суспензію. У стані спокою хвіст повинен бути опущений і злегка зігнутий.

Кінцівки: передня частина - передні лапи повинні бути прямі і помірно довжини, на одній лінії з ліктями, якщо дивитися спереду. Якщо дивитися збоку, то вони повинні бути вертикальні.

Плечі: повинні виглядати пропорційні та помірно мускулісті., що дає хороший кут лопаток і плечових суглобів. Лікті мають бути сильні, притиснуті до тулуба, дозволяють вільно рухатися. Пальці злегка скошені, сильні та гнучкі. Передні лапи дуже маленькі та овальні, з добре поставленими, але не розпущеними пальцями (не кролячими і не котячими). Кігті особливо закруглені і помірно довгі. Подушечки лап добре розвинені і дуже еластичні. Загнутих пальців на ногах не бажано.

Задні лапи довгокісткові, мускулісті, випрямлені, паралельні одна одній, добре зігнуті в тазостегновому, колінному і скакальному суглобах, гармоніюють з кутом нахилу передніх кінцівок.

Плесна є досить короткі, з добре розвиненими ахілловими сухожиллями, прямі і випрямлені, якщо дивитися з заду.

Задні кінцівки є дуже маленькі та овальні, з добре поставленими, але не розхитаними пальцями (ні кролячими, ні котячими). Кігті мають закруглену форму і помірно довгі. Подушечки лап добре розвинені і еластичні. Небажані загнути пальці на ногах.

Рух передбачається розмашистий і пружинистий, енергійний і активний, з хорошим охопленням і драйвом. Якщо дивитися з заду, задні кінцівки рухаються майже паралельно, а сліди задніх лап точно відповідають слідам передніх. Зі збільшенням швидкості кінцівки мають тенденцію зближуватися до центральної

лінії (одноколійна хода). Рухи вільні і пружинисті, без зусиль, голова піднята вгору і сильно витягнута назад.

Порода має два види шерстного покриву: гладкошерстна і довгошерстна.

Гладкошерстна має шерсть коротку і добре прилягає дотіла. За наявності підшерстя шерсть трохи довша, на горлі та животі допускаються рідкісні волоски, на шиї та хвості — довша, на голові та вухах -коротша. Шерсть блискуча і м'яка. Без шерсті собаки не допускаються.

Довгошерстні — це тварини, у яких шерсть м'яка і шовковиста, пряма або злегка хвиляста. Бажаний не дуже густий підшерсток. Шерсть довга, утворює орнамент на вухах, шиї, задній частині передніх і задніх лап, передніх лапах і хвості. Собаки з дуже довгою, жорсткою шерстю не допускаються.

Забарвлення можливе в будь яких відтінках і поєднаннях кольорів, за винятком мармурового.

Розмір і вага у цій породі враховується тільки вага, а не зріст. Вага вважається ідеальною — від 1,5 до 3 кг. Собаки вагою менше 500 г та більше 3 кг дискваліфікуються.

Недоліки, які слід враховувати вибираючи вихованця цієї породи:

Будь - яке відхилення від вище зазначених пунктів повинно розглядатися як відхилення від норми. Ступінь дефекту розглядається відповідно до його впливу на здоров'я і благополуччя собаки.

Основні дефекти це - дефекти зубів, подвійні зуби (постійні або вставні), загострені вуха, коротка шия, довгий тулуб, вигнута або провисла спина (кіфоз), похилий круп, вузька або плоска грудна клітка, неправильно посаджений хвіст, короткий або кривий, короткі кінцівки, зігнуті лікті, задні кінцівки дуже близько одна до одної.

На відміну від незначних недоліків є ще істотні недоліки, що таким чином дуже погіршують селекцію породи в цілому. До них відносяться вузький череп,

очі маленькі, глибокі або опуклі, довга морда, неправильний прикус, вивих колінної чашечки.

Ми також назвемо вади, що призводять до дискваліфікації тварини. Це такі, як агресивний або надмірно сором'язливий темперамент, оленеподібні собаки (не типова або надзвичайно перебільшена будова, з дуже легкою головою, довгою шиєю, легким тулубом і довгими кінцівками), собаки з відкритим тім'ям, висячі або короткі вуха, деформовані щелепи, надзвичайно витягнуте тіло, відсутність хвоста, для довгошерстих порід: надмірно довга, багата, пухнаста шерсть, для гладкошерстих порід – лисина, мерлеве забарвлення, собаки вагою менше 500 грамів і більше 3 кг та собаки з явними фізичними або поведінковими вадами будуть дискваліфіковані.

Також дуже важливо, щоб пси мали добре розвинені два сім'яники, котрі повністю повинні бути опущені в мошонці.

3.3. Оцінка поголів'я собак розплідника

Структурний аналіз поголів'я чихуахуа розплідника наведений у таблиці 3.1.

На протязі останніх чотирьох років поголів'я собак в розпліднику збільшувалось. За чисельністю псів спостерігалась незначна динаміка у збільшенні.

Таблиця 3.1

Структурна характеристика собак породи чихуахуа, п

Показники	2020		2021		2022		2023	
	к-сть гол.	%	к-сть, гол.	%	к-сть, гол.	%	к-сть, гол.	%
Всього	8	100	10	100	14	100	14	100
З них: псів	3	37.5	3	30	5	35.7	5	35.7

сук	5	62.5	7	70	9	64.3	9	64.3
Пов'язано сук	4	80	6	85	7	77	8	88
Отримано цуценят	10		12		14		17	

Але у відсотковому співвідношенні це виглядає так, що в порівнянні з 2020 роком поголів'я в цілому збільшилось на 57%, що засвідчує той факт, як збільшення попиту на таку породу собак. Псів за період дослідження збільшилось на 2 голови, що складало 35% всього поголів'я. Кількість сук також мала тенденцію кількісно збільшуватися, що у відсотковому показнику також склала 50 %.

Відсоткове співвідношення короткошерстих та довгошерстих собак розплідника

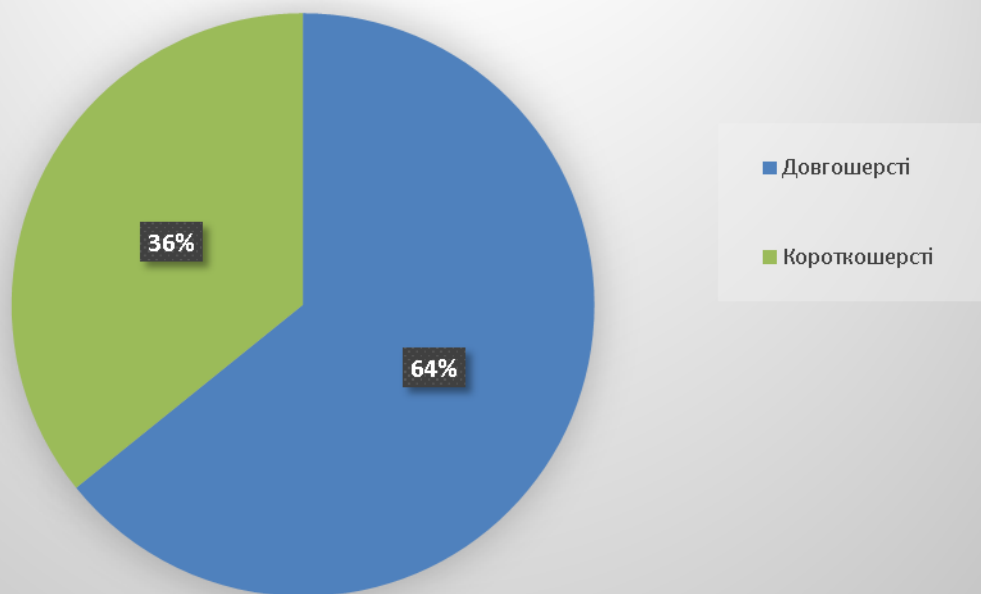

Рисунок 17. Співвідношення у відсотках короткошерстих і довгошерстих собак розплідника LOS OJOS GRANDES

Рисунок 18. а) короткошерстий; б) довгошерстий

Також, згідно з таблицею 3.1., ми можемо спостерігати значне збільшення кількості в'язок племінних собак у з 2021 року, в результаті чого кількість отриманих цуценят збільшилася (порівняно з 10 і в наступних роках спостерігалось збільшення на 2 (2021), на 2 (2022 рік) і на 3 цуценят в наступному 2023 році, що по відношенню до 2020 року довело кількість цуценят збільшилося на 70%). Це також свідчить про зростання попиту на цю породу.

Згідно зі стандартом породи, у чихуахуа є два типи шерсті: короткошерста і довгошерста (рис. 18). Ці два типи шерсті оцінюються окремо на породних змаганнях FCI (Міжнародна федерація собак), і всі вони титулюються як окремі породи. Як видно з наведеної діаграми (рис.17), довгошерстна порода чихуахуа (64%) переважає короткошерстну (34%) відповідно.

Однією з важливих характеристик породи, детально описаних у стандарті, є забарвлення шерсті. Варто зазначити, що забарвлення шерсті чихуахуа найбільш різноманітне порівняно з іншими породами. Згідно зі стандартом породи, забарвлення шерсті чихуахуа бувають наступних окрасів.[27].

За винятком мергелів, прийнятними є всі відтінки та кольорові комбінації. На рисунку 19 показано, що найпоширенішим забарвленням шерсті серед

досліджуваного поголів'я є варіації різних відтінків (36,1%), тобто собаки з білими плямами на певному забарвленні. Такі собаки зазвичай описуються в родоводах та інших племінних документах як такі, що мають певне забарвлення, наприклад, шоколадне/біле, кремове/біле, соболине/біле тощо. Попитом також користуються триколірні собаки (13,4%), так звані триколори, які обов'язково мають білу де пігментовану зону. Найпоширеніший однотонний колір — шоколадний (14,8%). Також значна частка собак кремового та кремово - соболиного забарвлення (12,3%). Серед досліджуваних собак розпліднику також зустрічаються білі, блакитні, лілові, палеві, руді, чорні і забарвлення.

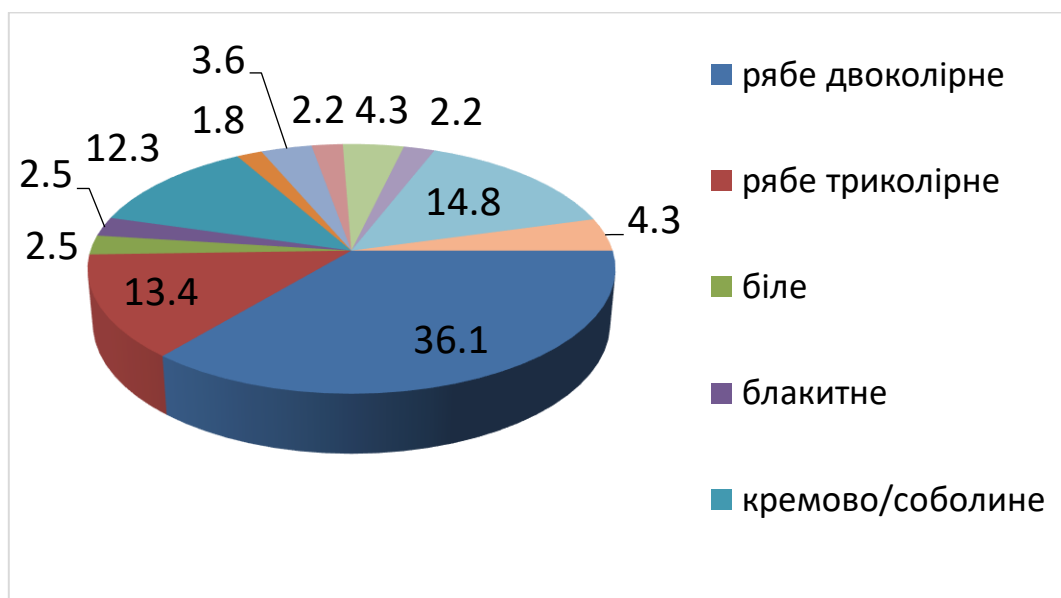

Рисунок 19. Відсоткове співвідношення окрасу собак чихуахуа в розпліднику

3.4. Екстер'єрна оцінка собак чихуахуа розплідника LOS OJOS GRANDES

За класифікацією FCI чихуахуа належить до IX групи собак - компаньйонів і декоративних собак. Для цієї групи порід не існує офіційних робочих випробувань, а основним критерієм відбору для розведення є оцінка зовнішнього вигляду тварини. Враховуючи, що породу чихуахуа можна розділити

на два типи за довжиною шерсті, порівняльну оцінку зовнішнього вигляду проводили у двох групах: короткошерсті чихуахуа та довгошерсті чихуахуа [28]

Короткошерста чихуахуа вкрита короткою, щільною шерстю по всьому тілу. Якщо є підшерсток, то шия і хвіст трохи довші, а голова і вуха коротші. Шерсть повинна бути блискучою і м'якою за текстурою. Недопускається безшерстість.

Наступні представники з довгою шерстю мають її гладкою і хвилястою злегка, також вона повинна бути тонкою і шовковистою. Бажаний не дуже густий підшерсток. Шерсть повинна бути довгою і мати пушок на вухах, шиї, задній частині передніх і задніх лап, на лапах і хвості. Довга кучерява шерсть не прийнятна.

У собаківництві основним методом оцінки екстер'єру є метод очного опису. Зовнішній вигляд оцінюється на міжнародних і національних виставках та племінних випробуваннях. Хоча спеціальна термінологія, що використовується в описовому методі, є загально прийнятою, цей метод все ж можна охарактеризувати як суб'єктивний, тому при аналізі найбільш поширених дефектів екстер'єру в досліджуваному поголів'ї оцінювався лише відсоток собак з певним дефектом або недоліком (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз показників недоліків екстер'єру собак породи чихуахуа, п

Недоліки	Короткошерсті		Довгошерсті	
	К-сть, гол.	%	К-сть, гол.	%
Всього оцінено собак	5	100	9	100
Зуби комплект	-	0	-	-
Прикус	1	20	2	22
Голова	2	40	3	33
Очі	-	-	-	-
Вуха	1	20	-	-

Шия	-	-	1	11
Лінія верху	-	-	2	22
Поперек	-	-	2	22
Передні кінцівки	2	40	3	33
Грудна клітка	-		1	11
Задні кінцівки	-		1	11
Хвіст	2	40	2	22
Крипторхізм	1	20	-	
Шерсть	1	20	2	22
Рух	2	40	-	-
Забарвлення	1	20	1	11
Поведінка	1	20	2	

З даної таблиці ми бачимо, що найбільшими проблемами цієї породи є незначні недоліки будови голови собаки, постави передніх кінцівок Крім того, значний відсоток чихуахуа має нестандартний прикус. Найчастіше це рясний перекус або недостатній прикус. Також спостерігається альвеолярна непрохідність. Слід зазначити, що неправильний прикус найчастіше зустрічається у довгошерстих собак (22%), в порівнянні з короткошерстими собаками(20%).

У 33-40% собак фахівці відзначають недолік зовнішньої сторони голови. Найчастіше це наявність характерного для породи непропорційно великої голови або, навпаки, недостатньо широкої і слабкою нижньої щелепи, виражений стопі надмірно коротка морда, які заважають собаці нормально дихати.

При характеристиці статури собаки найбільш типовими недоліками, особливо у довгошерстих чихуахуа, є надмірно подовжений поперек (22%), короткі прямі плечі і розмір передніх кінцівок (33%-40%), недостатньо міцні гомілки, у довгошерстих собак, занадто тонка, довга і пухнаста шерсть, а також відзначається відсутність зовнішнього вигляду. У окремих тварин були виявлені

й інші недоліки, тому їх неможна відокремити від типових. Нажаль, в офіційному стандарті чихуахуа не вказані зовнішні біологічні параметри, вказано тільки стандартні показники ваги тварини 1,5-3,0 кг і допустимі відхилення. Також зазвичай вказуються основні пропорції показників статури тварин. Однак під час племінного випробування тварин обов'язково проводяться лінійні виміри, за якими кінолог може порівняти розвиток собаки.

Таблиця 3.3.

Проміри собак породи чихуахуа в розпліднику LOS OJOS GRANDES, см

№ п/п	Показники	Короткошерсті		Довгошерсті	
		5		9	
		M ±m	Cv, %	M ±m	Cv, %
1	ВХ	21,5±0,55	6,71	21,2±0,54	7,64
	ВК	20,9±0,58	7,35	20,3±0,71	9,21
2	КДТ	26,9±0,91	8,97	26,2±0,46	5,32
3	ДПК	11,7±0,32	7,33	11,1±0,40	9,55
4	ОГ	33,7±0,87	6,84	33,3±0,40	5,66
5	ГГ	11,1±0,33	8,01	11,2±0,45	10,57
6	ШГ	9,1±0,14	4,13	9,6±0,14	3,92
7	ДГ	9,5±0,15	4,30	9,5±0,15	4,30
8	ДМ	2,7±0,10	9,85	2,7±0,15	14,49
9	ЩД	7,6±0,26	9,03	7,2±0,10	3,70
10	ОП	5,6±0,11	5,06	5,4±0,11	6,27

Грунтуючись на результатах середніх арифметичних значень вимірювань собак, наведених в таблиці 3.3., можна відзначити, що собаки обох досліджуваних груп були практично подібні і перебували в межах типових вимірювань для даної породи.

Для об'єктивності при оцінці зовнішнього вигляду наших досліджуваних тварин, де в попередній таблиці показали лінійну характерність, ми зробили розрахункові показники статури собак. 3.4.

Таблиця 3.4

Індекси тілобудови собак чихуахуа

№ п/ п	Показники	Довгошерсті		Короткошерсті		Р
		9		5		
		M±m	Cv,%	M±m	Cv,%	
1	Індекс формату	125,0±3,05	6,46	124,0±2,86	6,92	нв
2	Індекс масивності	157,4±5,77	9,69	157,8±4,93	9,38	нв
3	Індекс високоногості	54,5±0,50	2,42	51,6±0,47	2,41	≥0,99
4	Індекс костистості	26,2±0,96	9,72	25,4±0,97	11,40	нв
5	Вага, кг	2,9±0,13	11,75	2,8±0,18	17,10	нв

І згідно з розрахунками, нам стало зрозуміло, що собака має типовий для породи формат, який визначає розтягнутість (124,0 — 125,0 %), дуже великий коефіцієнт костистості, що притаманно чихуахуа. Слід зазначити, що, згідно з такими показниками, як собаки з високими ногами, у довгошерстих собак було статистично значуще в коефіцієнті згідно присадки в бік зростання ($p \geq 54,5 \pm 0,50\%$) порівняно з короткошерстими собаками ($p \geq 0,99$ при 51,6%). Завдяки подовженій шерсті ефект подовжених кінцівок у собак нівелюється, і, навпаки, передбачається, що такі тварини виглядають привабливіше.

Також потрібно відмітити показники біометрії згідно ваги собаки. Жива маса як довгошерстих ($2,8 \pm 0,18$ кг), так і короткошерстих ($2,9 \pm 0,13$ кг) тварин була в межах норми, але майже на верхній межі. Також за цим показником розрахований найвищий коефіцієнт кореляціїв $11,75 \sim 17,10\%$, що свідчить про значну розбіжність в живій вазі різних собак. Тобто серед вивчених домашніх тварин є собаки, які важать занадто мало, і навпаки, і їх вага перевищує стандарт

породи. Ми рекомендуємо звернути увагу на фахівців і попередити власників собак про негативний вплив на здоров'я тварин.

Як висновок, ми можемо сказати, що поголів'я собак чихуахуа у розпліднику відповідає стандарту породи та сам розплідник знаходиться на належному рівні.

3.5. Оцінка псів плідників розплідника

Одним з критеріїв вибору собаки для розведення є оцінка плодючості за якістю потомства. Такі оцінки вважаються найбільш ефективними та результативними, тому вони відіграють важливу роль у племінному бізнесі. Це пов'язано з тим, що часто середньостатистичне цуценя отримується від плодовитих собак з відмінними зовнішніми показниками та переможців виставок, а також від цінного потомства від тварин з відмінними досягненнями. Отже, неможливо вести ефективну племінну роботу без правильної оцінки якості потомства. Оцінка якості потомства проводиться як для племінних псів, так і для сук. Однак оцінка фертильних псів має особливе значення, оскільки, як правило, є відмінна можливість підібрати багато сук і вплинути на якість їх виведеного потомства [16].

Ми зробили генеалогічний аналіз поголів'я. У пліднику використовувалося п'ять основних псів-плідників. У розпліднику налічується п'ять плідників — два короткошерстих і три довгошерстих представника, котрі мають від п'яти і більше в'язок та більше двадцяти нащадків.

Таблиця 3.5.

Аналіз показників екстер'єру псів-плідників породи чихуахуа

№	Показники	Bravo II Divo Brett Hull(дш)	Laymingas -Shori Yamir Lion Heart(дш)	Magic Mike Mystic Miracle(к ш)	Elith Xclusive Design (дш)	Me Gusta No Martini No Party (кш)
1	n	3	5	5	2	4

2	Індекс формату	M±m	123,8±2,67	125,2±4,53	124,6±3,26	121,7±2,85	123,8±4,70
		Cv,%	6,92	7,93	7,08	6,13	8,06
3	Індекс масивності	M±m	155,8±5,32	153,8±5,11	157,4±5,45	161,0±6,12	156,6±4,90
		Cv,%	8,68	9,30	7,98	10,12	6,34
4	Індекс високо-ногості	M±m	52,9±0,67	53,6±0,87	54,5±0,56	51,3±0,48	54,5±0,47
		Cv,%	2,52	3,16	2,47	2,32	2,19
5	Індекс костистості	M±m	25,4±0,89	25,8±0,96	26,7±0,58	25,8±0,74	25,4±0,27
		Cv,%	11,33	12,48	9,68	10,26	8,5,
6	Вага, кг	M±m	2,7±0,16	2,7±0,13	2,8±0,15	2,9±0,18	2,8±0,12
		Cv,%	13,75	15,02	12,80	17,10	11,75

Наш аналіз при порівнянні індексу маси тіла псів зазначив, що нащадки цих тварин наділені незначними відхиленнями, статистичне відхилення за різницею середнього арифметичного між групами потомства склала ($P < 0,95$).

Тому ми можемо сказати у висновках, що вивчений рівень народжуваності також впливає на розвиток популяції чихуахуа в розпліднику.

3.6. Вплив окремих морфо-фізіологічних ознак на породну значущість собак чихуахуа

Наші піддослідні собаки є одними із найменших порід собак. У відповідності до стандарту породи, вага собаки повинна становити від 1,5 до 3 кг, а допустиме відхилення від 500 г до 1500 г — це вага легше 500г. При таких показниках до розведення собаки не допускаються.

Звичайно, у собак такого маленького розміру виникають проблеми з плодючістю. За нашими спостереженнями, багато суки відносно плідні,

незважаючи на невеликий розмір чихуахуа. Максимальна кількість цуценят, одержуваних від 1 суки, дорівнює 7. Звичайно, така велика кількість небажано для породи, але одне або двоє цуценят економічно не вигідні і не дають достатнього матеріалу для племінного відбору. Фізіологічно ідеальним варіантом для чихуахуа є вирощування від 3-4 цуценят під сукою, що стає більш вигіднішим. Також провели досліджування щодо типу шерсті як факторів впливу на вагу собаки і спадковість батьків на плодючість собак. Це було зроблено за допомогою однофакторного дисперсійного аналізу.

Виходячи з отриманих результатів, можна стверджувати, що тип шерсті, до якого належить племінна сука в нашому дослідженні, не впливає на плодючість собаки ($\eta^2_x = 0,002$ при $P < 0,95$), і навпаки, вага живої самки має позитивний та статистично значущий вплив на кількість народжених цуценят ($\eta^2_x = 0,484$ при $P \geq 0,99$) Тобто, чим нижче вага суки, тим менше ймовірність того, що вона народить більше одного цуценя (Рисунок 20).

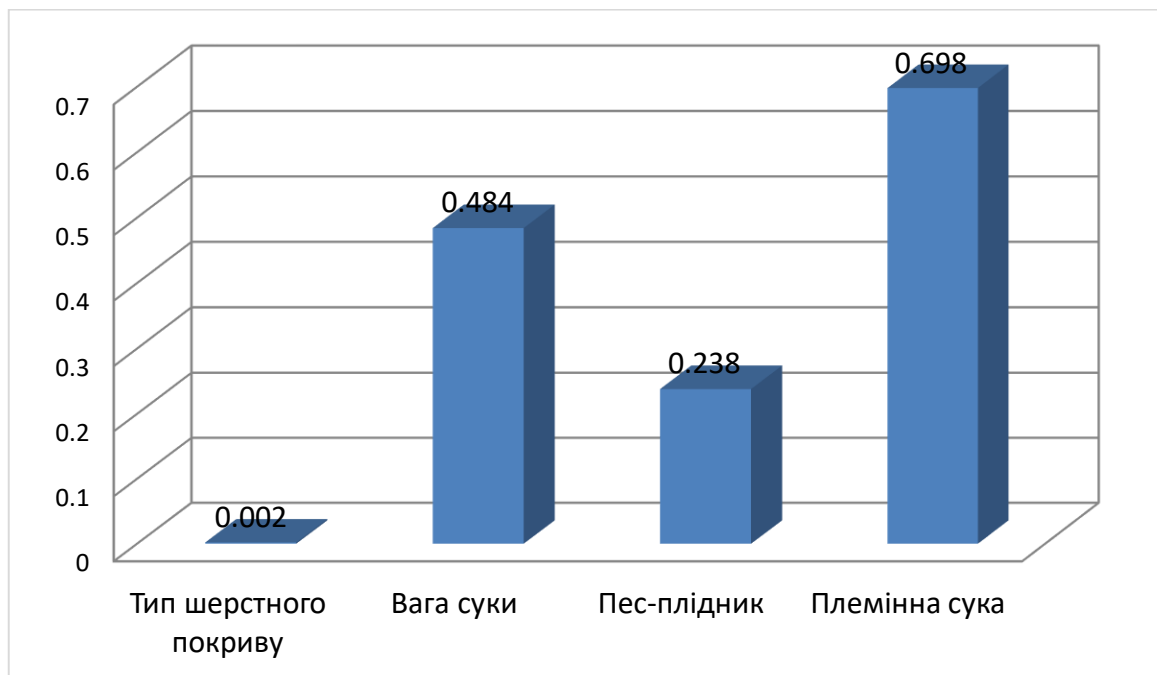

Рисунок 20. Вплив морфологічних факторів на багатоплідність суки,

Оцінюючи зовнішній вигляд чихуахуа в племінних тестах, експерти завжди звертають увагу на наявність або відсутність у собаки Морелли. Як відомо,

Морелла – це верхівка тім'яної області, "м'яка область" у верхній частині черепа (рис.21).

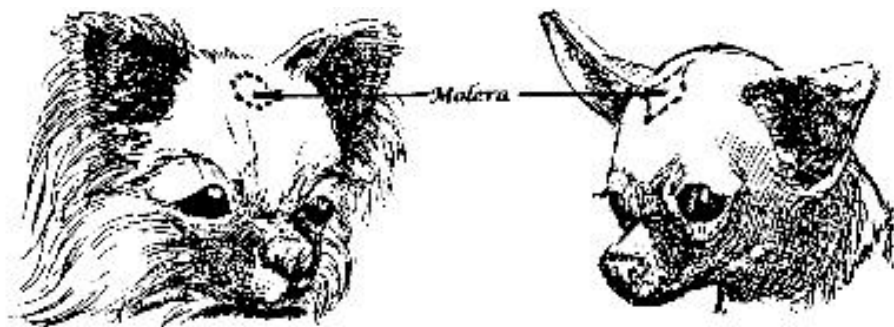

Рисунок 21. Наявність Молери у чихуахуа

У минулому молера вважалася ознакою чистоти породи, і вона все ще згадується в деяких стандартах чихуахуа. Але згідно зі стандартами FCI, у дорослого чихуахуа її бути не повинно, це дефект, що тягне за собою дискваліфікацію. В даний час більшість цуценят чихуахуа народжуються без корони на маківці, але деякі частини тіла у них все ж з'являються на світ, і більшість заводчиків не стурбовані цим.

Таблиця 3.5

**Оцінка екстер'єру голови чихуахуа за показниками
індексів тілобудови, %**

№ п/ п	Показники	Довгошерсті		Короткошерсті		Р
		9		5		
		M±m	Cv,%	M±m	Cv,%	
1	Індекс довгоголовості	44,3±0,94	5,60	44,5±1,20	7,15	НВ
2	Індекс широколобості	80,7±3,76	12,33	75,9±0,81	2,83	НВ
3	Індекс довгомордості	28,6±0,97	8,94	28,5±1,43	13,29	НВ

Дана таблиця свідчить, що собаки обох типів у нашому розпліднику не відрізняються будовою голови згідно пропорційності до корпусу (44,3-44,5%). Пропорції власне голови також однакове по відношенню морди до черепної частини (28,5-28,6%). Ці показники відповідають стандарту породи. Більший індекс за широколобістю належить тваринам з довгою шерстю (80,7%).

Виходячи з результатів наших досліджень при перспективному подальшому веденні розплідника необхідно досконало проводити селекційну роботу. Собаки розплідника використовуються за належним призначенням. Головним аспектом є відсутність не тільки спадкових але і породних вад, тварина, що пускається до розведення повинна офіційно бути затвердженою на тести по здоров'. Ці вимоги підтримуються заводчиками. В подальшому необхідно використовувати перспективних сук, залучати тих, що ще не приймали участі в розведенні та залучати псів, що використовуються в розведенні.

ВИСНОВКИ

На основі одержаних нами результатів досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Поголів'я собак породи чихуахуа, яке знаходиться в розпліднику збільшується. Псів за період дослідження збільшилось на 2 голови, що складало 35% всього поголів'я. Кількість сук також мала тенденцію кількісно збільшуватися, що у відсотковому показнику також склала 50 %.

2. Найбільш розповсюджені чихуахуа з довгим типом шерсті (64,0%) порівняно до короткошерстих (36,0%) собак цієї породи.

3. Більшою популярністю серед власників собак користуються чихуахуа рябого або плямистого двоколірного забарвлення в різних комбінаціях (36,1%), на другому та третьому місці за привабливістю собаки шоколадного окрасу (14,8%) та триколон (13,4%).

4. В розпліднику було не виявлено ніяких значущих вад згідно екстер'єрних показників.

5. За результатами середньоарифметичних показників промірів та індексів тілобудови собак чихуахуа короткошерстого та довгошерстого типу шерсті майже не відрізнялися один від одного, та за оцінкою екстер'єру відповідають стандарту породи.

6. Встановлено, що на багатоплідність суки найбільшим ступенем впливають саме її відтворювальна здатність ($\eta^2_x = 0,698$ при $P \geq 0,999$) та її вага

($\eta^2_x = 0,484$ при $P \geq 0,99$), найменшим ступенем спадковості пса-плідника ($\eta^2_x = 0,238$ при $P < 0,95$). Відношення суки до певного типу шерстного покриття не має впливу на її відтворювальну здатність ($\eta^2_x = 0,002$ при $P < 0,95$).

7. За результатами аналізу показників екстер'єру голови собак у досліджуваного поголів'я не визначено статистично вірогідного впливу пропорцій голови на наявність молери у дорослих чихуахуа.

ПРОПОЗИЦІЇ

На основі зробленого аналізу досліджень, поголів'я собак породи чихуахуа в розпліднику **LOS OJOS GRANDES** необхідно тримати в тих параметрах селекційної роботи, не обмежуватись здобутими в процесі удосконалення породи.

1. При відборі собак породи чихуахуа до племінного розведення особливу увагу приділяти комплектною зубної системи та формуванню прикусу у собак.

2. Для племінної оцінки чихуахуа обов'язково відзначати наявність молери у дорослого собаки як окрему ознаку, використовуючи мануальний метод оцінки екстер'єру.

3. При розведенні чихуахуа, оцінювати та враховувати репродуктивні якості суки при відборі та формуванні маточного поголів'я племінного розплідника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. База родословних чихуахуа [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ingrus.net/chihuahua/details/92>
2. Бойко І. Милий, азартний, відданий, бойовий... ClubDogs. Клубні собаки, 2018. №2(20). С.76-87.
3. Джэн Т. Чихуахуа. М.: ООО "Аквариум-Принт", 2007. 192 с.
4. Заводи (kennel) - заводські приставки, зареєстровані у FCI. Чихуахуа. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://uku.com.ua/plem_work/zavod_kennel/breed/fci_9/chihua.html
5. Інтерв'ю власника плідника «MICROSCHIHUAS», експерта FCI Душана Пауновича. AMOR MILAGRO. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://chihua-ruza.jimdo.com/стандарт-породы/>
6. Історія породи чихуахуа. Питомник чихуахуа де Монсарей. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.monsarey.info/>
7. Кокетті Ф. Маленький собака з великою особистістю! ClubDogs. Клубні собаки, 2018. №2(20). С.88-93.
8. Коментарі до стандарту чихуахуа в картинках. Питомник "Валери Каприз". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://valerikapriz.jimdo.com/стандарт-чихуахуа/>
9. Коментарі до стандарту чихуахуа. Домашній розплідник Чихуахуа (WKU-KKY). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://chihua->

schpitz.io.ua/s2575030/kommentarii_k_standartu_chihuahua_prezident_nkp_chihuahua_kirill_barbosov

10. Лиз Палика. Годівля та здоров'я собак. М.: ЗАО видавництво Центрполиграф, 1999. 234 с.
11. Лъгоис Л., Моррис М (мл.), Хенд М. Годівля собак та котів. М.: 1987. 136 с.
12. Меркурьева Е.К., Шангин-Березовский Г.И. Генетика с основами биометрии. М.: Колос, 1983. 400 с.
13. Молера, родничок [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bestchihua.wixsite.com/bestchihua/-----ckeі>
14. Паунович Д. Чихуахуа – анатомічно ідеальний собака. ClubDogs. Клубні собаки, 2018. №2(20). С.94-98.
15. Племенні огляди йоркширського тер'єра. Практика. Клуб YORKIMAN. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.yorkiman.ru/2009-01-16-10-55-08/ekspertiza-jorkshir-terera/63-ocenka-jorkshira-plemennye-smotry-jorkshirskogo-terera-praktika>
16. Полищук Ф.И., Трофименко А.Л. Кинология: Учебник для высших учебных заведений. К.: Ирпень: ВТФ «Перун», 2007. 1000 с.: ил.
17. Положення про внески ВГО «Кінологічна Спілка України» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uku.com.ua/polozheniya/ksu/vznosy.html>
18. Собака Ольмеков. Розплідник чихуахуа "АЛИРАЙС". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.alirais-chihua.com/статьи/история-породы-чихуахуа/собака-ольмеков-1/>
19. Собаки течичи у Ацтеков. Питомник чихуахуа "АЛИРАЙС". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.alirais-chihua.com/статьи/история-породы-чихуахуа/собаки-у-тольтеков-собаки-течичи-у-ацтеков/>
20. Собаки у народу Майя. Розплідник чихуахуа "АЛИРАЙС". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.alirais->

chihua.com/статьи/история-породы-чихуахуа/запад-мексики-штат-колима-собаки-у-народа-майя/6.

21. Собаки у Тольтеков. Розплідник чихуахуа "АЛИРАЙС". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.alirais-chihua.com/статьи/история-породы-чихуахуа/собаки-у-тольтеков-собаки-течичи-у-ацтеков/>

22. Соколов В., Шубкина А., Букварева Е. Собаки світу. Енциклопедія. М.: Астрель, 2005. 607 с.

23. Стандарти порід собак МКФ. Група 9. Собаки-компаньони і кімнатно-декоративні собаки. Група 10. Борзі. К.: КСУ, 2012. 200 с.

24. Статут Всеукраїнської громадської організації «Кінологічна Спілка України» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://uku.com.ua/oficial_inform/ustav.html

25. Трофименко О.Л. Біотехнія собаки: посіб. Для вищ.навч.закл. / О.Л.Трофименко, Ф.Й. Поліщук, П.П.Лещинський. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2010. – 244 с.

26. Чихуахуа. Триумфальний похід по світові. Розплідник чихуахуа "АЛИРАЙС". [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.alirais-chihua.com/статьи/история-породы-чихуахуа/чихуахуа-триумфальное-шествие-по-миру/>

27. Як відрізнити довгошерстого цуценя чихуахуа від гладкошерстного [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pesyk.kiev.ua/yak-vidrizniti-dovgosherstogo-cucenya-chixuaxua-vid-gladosherstnogo/>

28. Barbara J. Andrews. Chihuahua. United States: Kennel Club Books INC, 2003. 158 p.

29. Chihuahueño (218) (Chihuahua)_[Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fci.be/en/nomenclature/9-Companion-and-Toy-Dogs.html#s6>

30. Cochetti Francesco. The Chihuahua». Rome, 2013. 137 с.

